

*A kép értelme nem a költői hasonlat,
hanem az, hogy metafizikai analógia.*
(Hamvas Béla: Scientia Sacra)

A fa lelke és a lélek fája

A fafaragás örömeiről és nehézségeiről már többször írtam. Most is csak azért írok róla, mert tavalyelőtt és az idén született, születik két olyan faragás, amelyek nem igényelnének ugyan semmiféle magyarázatot, de alkalmas mindenképpen biztosítanak arra, hogy a „gondolat ébredésének” folyamata kapcsán beszámoljak valamiről.

Éppen belefogtam az idei faragásba, amikor ráleltem erre a két gondolatra:

Az egyik egy kínai mondás: „Ahhoz, hogy a fa magasra nőjön, a levelek mindig visszatérnek a gyökerekhez.” A másik a Kis Filokáliában található: „Az ember egy fához hasonlít. A testi munkák a levelek, a benső világ fölötti éberség a gyümölcs. Minden fát – ahogy írva van –, mely rossz gyümölcsöt terem, kívágnak és tüzre vetnek. Ebből az következik, hogy járadozásunknak gyümölcsöt kell hoznia... Ezért törekedjete az éberség gyakorlására. Azonban a levelek kellemes árnyékára is szükség van, ezért végezzetek testi munkát.” „Atyám, félelmetes ez a tanítás, mondta a kérdést feltéző testvér.” (Agathon atya életéből)

Ő – mondtam magamnak –, milyen különös, hogy ez a tudományosan és gyakorlatilag is igazolható két állítás milyen kevés szerepet kap mindennapi életünkben. Az első nyilvánvalóan azért, mert „hiszen már készek, felnőtt emberek vagyunk” – mondjuk. És tudomást sem veszünk arról a minden nap ismétlődő szerves folyamatról, amely belső fejlődésünk alapja lehetne. A második pedig talán azért, mert tanítóink – érthető módon – a tanítás egyik oldalára, a kifelé, a mások felé irányuló aktivitásra tették a hangsúlyt. Tulajdonképpen ez a két ok egy és ugyanazon töről fakad: Isten akarata nem érvényesül a világban – tanultuk és mondjuk –, így nekünk kell helyette megtennünk mindent, hogy ennek érvényt szerezzünk. De így van-e ez? Ha csak egy kicsit is kinyitom a szememet kifelé, azonnal rávágom, hogy pontosan így van. Vak az, aki nem látja, hogy az emberek világában itt a Földön nem érvényesül az Ő akarata, hiszen folyamatosan gyilkolásszuk egymást – fizikailag éppúgy, ahogy pszichikailag és szellemileg. Ugyanakkor, ha megnézek egy fát, azt látom, hogy a fa „tudja”, mi Isten akarata, és aszerint éli életét. Na, itt kezdődött minden, ami a képfaragásokat ihlette.

Volt itt fenn a hegyen egy hatalmas, öreg hársfa. Megnyugtatásul mondom, hogy a mai napig is vannak itt fenn hatalmas, öreg hársfák. Ez az egy azért volt számomra külön is figyelemre méltó, mert nyaranta, július elején róla szedtem a reggeli teának valót, így figyelmet szentelve neki, alkalmam volt közelebbről is megismerkedni vele. Láttam télen alvó állapotban a nagy hó és jég alatt, láttam rügyezni és kilombosodni, és láthattam virágba borulva illatozni is, majd termését elhullajtva megsárgulni és teljesen megkopaszodni is, amikor novemberben bejöttek az első zúzmarás kődök. És végül, a tavalyelőtti nagy eljegesedés után láttam derékba törve.

A hársfa télen csupasz, de él. Alszik. Tavasszal felébred, és lassan létrehoz egy más „testet”, a levelekét, a

lombozatot. Amikor a kellő mennyiségű és minőségű anyagot befogadták, átalakították, majd előállították a levelek, vagyis megdolgoztak érte, megindul egy újabb „test” felépítése, a virágoké. Ha a körülmények kedvezőek, ez a „test” felépül, kinyílik és megnyilvánul, már nemcsak a szűk környezete, hanem a nagyvilág számára is. Az illatfelhőt árasztó édes anyagfelhő hetekig a legyek, darazsak, méhek és mindenféle rovar ingyen tápláléka, és segítségükkel aztán lassan, ószig létrejön az, ami a fa életének értelme: egy újabb fa ígérete – a gyümölcs és a mag, ami visszahull a földbe. Ugyanaz történik vele is, mint a levelekkel, de azokból föld, vagyis táplálék lesz a gyökerek számára, a magból viszont, kedvező esetben, a bioszféra minden élő lényé számára szolgáló növény lesz, amely működésével már nemcsak a talajt táplálja, hanem – ahogy az illat is – a Föld légkörét, a bioszféra levegőjét is.

Ugyanez történhet az emberrel is, csak az ő lehetőségei – amint „istenülő vágyai” mutatják – túlterjednek a bioszférán. Ezt a lehetőséget, vágyat a bioszférán belül aktívan semmi sem támogatja, csupán ember mivolta teszi számára lehetővé, hogy ezek a lehetőségek – éppen a törvények adta nehézségek ellenére, azokat hasznosítva – megvalósuljanak, ahogy a Szentírásban is olvashatjuk. Ha képessé válik befogadni és átalakítani a számára adott anyagokat, rajta fordul, hogy mi, milyen „gyümölcs és mag” lesz belőle környezete, a talaj, a légkör, a Naprendszer és a Mindenség, vagy ahogy mondjuk: „Isten dicsősége” számára.

Az ezoterikus, de a keresztény hagyomány is igen jól ismeri az ember különböző „testeit”, ahogy azt a hársfánál is próbáltam megközelíteni. A hársfa „testeit” egymásba ágyazottan és egymáshoz kapcsolódva, nagyon különböző tulajdonságokkal, de egy rend szerint, egy cél érdekében tökéletesen működnek. Ugyanez minden további nélkül nem mondható el az emberről. Pedig ha elmondható lenne, akkor megvalósulhatna Isten akarata a Földön, vagyis eljönne az Ő Országa. Mégis, ritkán, különböző mértékben és módon, de feltűnnek az életünkben „öreg hársfaemberek”, akiknek már nemcsak a gondolatai, szavai és érzelmei, de fizikai megnyilvánulásai is más testről, más testekről beszélnek. Atitatódtak valami sokkal nemesebb, finomabb anyaggal, amely rajtuk keresztül képes megnyilvánulni. Ritkán, különböző mértékben, de vannak ilyenek. No, de mi köze mindennek a faragásokhoz?

Az első faragás (Jákob lajtorjája), amelyet 2014-ben fejeztem be, azt próbálja bemutatni, hogy a Nap-Föld-Hold hármassal kozmikus rendszerben mik lennének az ember fejlődési lehetőségei, ha ember mivolta teljesen megvalósulna. Nem akarom a teljes szimbólum-rendszert kifejtetni. Csak annyit, hogy mindaz, ami felülről – vagyis egy nála összehasonlíthatatlanul hatalmasabb szintről – indulva akarja az élet fennmaradását és fejlődését, mindenütt folyamatosan és aktívan jelen van. Áramlik, árad, éltet, és eléri a Földet. Ezt szemléltetik a kívül lévő, felülről lefelé nyíló formák. Ennek az áradó,

éltető „energiának” egy része, a legaktívabb, legmagasabbról jövő azonban csak az emberen keresztül érhetne el ide. Az emberi szervezet felépítésében és összetettségében alkalmas erre, hiszen ezért nem lett fű, macska, hangya vagy elefánt. A Magvető-példabeszéd az Evangéliumban tisztán beszél erről. Ha szánt szándékkal befogadná ezt a neki szánt energiát, kifejlődnének, megtelnének és harmonikusan együttműködnének benne azok az „energiaközpontok”, amelyekről sok hagyomány különböző neveken ír. Ma már kezdi a tudomány is felismerni ezeket a különböző intenzitású és szerepű funkcióközpontokat, mint például a kognitív és az érzelmi intelligencia megnyilvánulásait irányító idegi központokat. És felismerte ezek fejlődési, kapcsolódási lehetőségeit is. A pszichológiai kutatásoknak köszönhetően diszharmoniai okainak egy részét is. A faragás középső részét felépítő, egymásból felfelé kinövő, ősi magyar tulipánszimbólumok ezt a lehetséges fejlődést szemléltetik. Ha ez a fejlődés nem következik be, akkor a lény szerepnek csupán az a része nyilvánul meg, amely minden földi életformáé. Megszületik, folyamatosan anyagokat alakít át, kifejlődik, szaporodásra alkalmassá válik, majd elpusztul. Ezt a mechanikus folyamatot ábrázolják a Föld szimbolikus ábráján a tulipánról lehulló levelek. A faragott ábra alsó részére egyik barátom azt mondta: olyan alakja van, mint a

szívnek. Nem terveztem ilyennek. Így alakult, de gondolatilag talán kapcsolatban lehet egy nagy szív dobbanásaival.

A másik faragás (Kétlombú fa), amelyen még dolgozom, de a legörömtelibb, a tervezési fázison már túl vagyok, ugyanerről, de szimbolikusan már az emberen belüli folyamatokról szól. És itt találkozott az idézett hasonlatokkal. A szimbólum egy törzsből kiinduló, kétlombú fát ábrázol. Lehetett volna kétgyökerű is, de valahogyan a lombok, virágok és gyümölcsök közelebb állnak a gondolatvilágomhoz. Ezért választottam ezeket. A felső lombozat azt a „normális” esetet igyekszik ábrázolni, amely évről évre, formáról formára teljesen mechanikusan nyilvánul meg a fa esetében: az öt éltető energiákból magokat tartalmazó gyümölcsöt terem, amelyek lehullva a földre, új fák lehetőségét tartalmazzák, vagy táplálékul szolgálnak más élőlényeknek, vagy közvetlenül a földre esve alkatrészeikre bomlanak fel, és válnak a befogadó-tápláló humusz részévé. A másik gyümölcsöző lombozat a törzsből lefelé nő ki.

Ilyen fa persze nincs. Nem kifelé, a Nap felé nő, fejlődik – ahogy felnőtte válásáig általában az ember is –, hanem bent, belül, észrevétlenül. A keretek, minden komponens rejtetten adva van, csak az intenzitásuk, az erejük és összehangolt kapcsolatuk hiányzik az emberben. A vallás lelkiismeretnek, a tudomány tudatosságnak nevezi ezt a „gyümölcsöző lombot”, de valami teljesen mást ért rajta. Ez a termés sajnos nem évről évre, formáról formára, mechanikusan, hanem minden külső természeti és társadalmi hatásnak mintegy ellenére, azokkal belül megküzdve, de azokat megismert célja érdekében éberrel felhasználva, szánt szándékkal jöhet csak létre. Erre a gyümölcsre közvetlenül, mechanikus működéséhez nincs szüksége az életnek. Ugyanakkor az egész Természet erre vágyik – ahogyan Pál erről olyan szépen ír egyik levelében –, mert ez teszi lehetővé, hogy ez a mindent éltető „anyag” – a keresztények Isten szeretetének nevezik – elérje a Földet. Ahogy a fában lezajló anyagátalakítási folyamatok a fa életén és utódai életén kívül saját környezetét és a bioszférát is szolgálják, úgy elégítheti ki ez az „alsó”, belső termés a lény hatékony működésén, szaporodásán túlcsoportulva, környezete igényein kívül annak „éhségét” is, aki ezt a lény formát saját képére, saját segítségére létrehozta, mint egy sejtet. Kielégítheti, ha „ehető” a számára, de ez már nem az emberen fordul, ahogy a hársfán sem, hogy melyik magjából lesz új hársfa.

A faragott fa törzsen az a folyamat jelenik meg szimbolikusan, amely minden pillanatban, minden folyamatban lejátszódik a világban: két erő küzdelme. A két egymás körül keringő kígyószimbólum nem a jó és rossz küzdelmét ábrázolja úgy, ahogy azt ma értelmezzük, és szándékom szerint nem is a két genetikai láncot. Ez a feszültség minden mozgás mozgatója, és enélkül semmi teremtett sem létezik. A szimbólummal ezt az örök mozgást akartam ábrázolni a körül a tengely körül, amely harmadik komponensként mintegy

mozdulatlan, van, és ugyanakkor táplál, fejleszt és magához vonz – akarja ezt a küzdelmet az eredmény, a „gyümölcs” érdekében.

Tulajdonképpen egy táblán kellett volna mindkettőt kifaragni vagy talán *még egyet mellé*, amely egy üres edény szimbolikus ábrázolása lenne. Talán olyan formában, ahogy Hollán Sándor ábrázolta ezt egy hármason oltáron, amelyet a Kiscelli Múzeumban láttam: Középen egy alig kivehető, a kék, a szürke és a fehér árnyalatait használó, apró pontokból álló finom emberi arc profiltól, jobbra egy ugyanilyen technikával készült szimbolikus fa, baloldalon pedig egy kancsó. Mennyivel „egyszerűbb” egy festő dolga!

Az ember nem „egy fához hasonlít”, ahogy azt a sivatagi atya mondja. Az ember ilyen kétlombú fa – lehetne, ha megvalósulna benne minden, ami azzá tenné, ami: ember – ahogy az a fa esetében magától megvalósul.

És még valami. Félelmetes-e ez a tanítás? Félelmetes, amennyiben a külső aktivitás pusztán az én vagy a mi erőnkbe vetett hiten alapszik, amely erő esetében – őszintén nézve – még egy szamár erejénél is kisebb, ugyanakkor kitéve teljes környezete minden hatásának az időjárástól a szomszédig – amely hatások azonban számára mind hasznosíthatók, ha... Egyáltalán nem félelmetes, csak szokatlan, hogy ehhez „csupán” – a

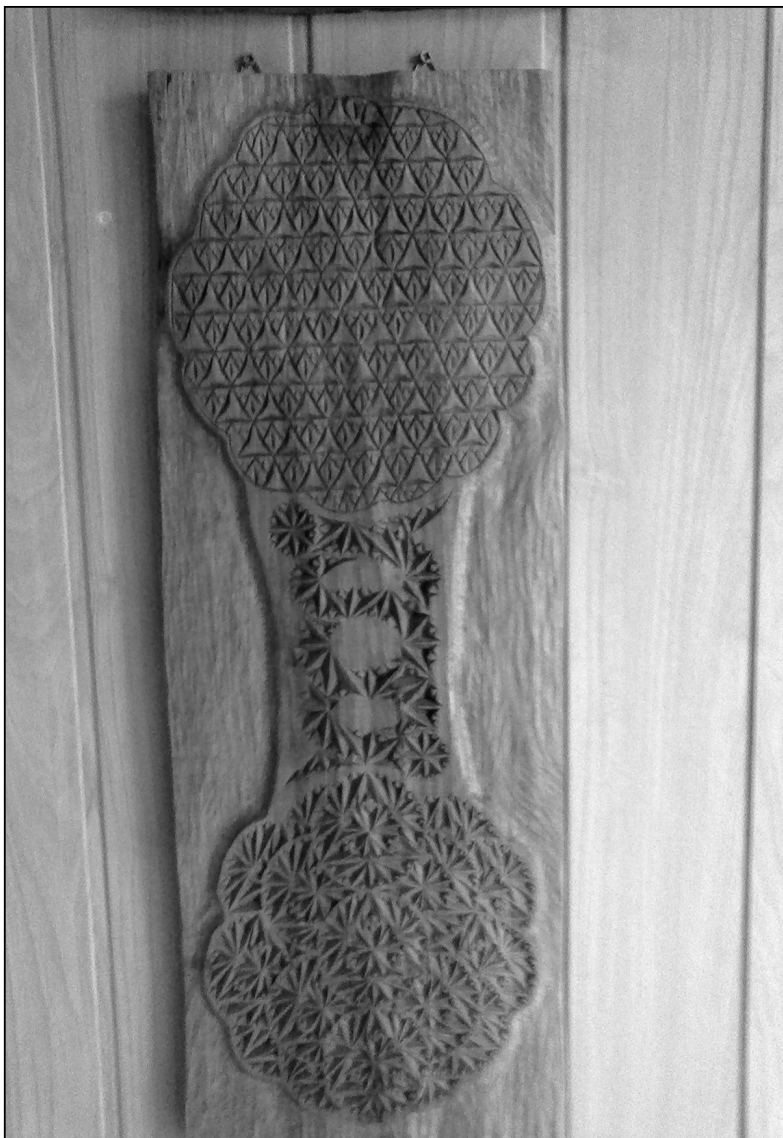
sivatagi atya, de nemcsak az ő szavai szerint – a saját belső világ feletti éberség, vagy a Hamvas-i értelemben vett realizált éberség, az ön-uralom megszerzése szükséges. Mert a többi – a tanítás szerint – mind hozzáadatik.

Dobogókő, 2016. Áldás hava

* * *

*„Ez a kincsünk pedig cserépedényben van,
hogy ezt a rendkívüli erőt Istennek tulajdonítsuk,
és ne magunknak” (2Kor 4)*

A harmadik faragás (A cserépedény) – Az előbbi, *A fa lelke és a lélek fája* című írásomban említettem, hogy jó lenne egy harmadik faragás, amely kiegészítené az első kettőt, a Jákob lajtorját és a Kétlombú fát. A „jó lenne” hívása aztán addig erősödött, amíg tavasszal megterveztem, majd nyáron ki is faragtam. Úgy érzem, hogy talán bele tudtam faragni – vagy talán jobban tükrözi a valóságot a „ki tudtam belőle faragni” kifejezés – azt, amit el szerettem volna mondani vele. Nem áll szándékomban ezt teljes részletességgel kifejteni, mert ha maga nem mondja el valakinek, akkor úgyis hiába. Mégis, „a gondolat ébredéséről” szeretnék mondani valamit.

Fenti írásomban, amelyben az első és második faragásról beszéltem, elmondtam, hogy bár „benne élünk és mozgunk” – ahogy azt az Apostolok cselekedeteiben olvashatjuk –, valami miatt ennek a mindent éltető „anyag”-nak azok a komponensei, amelyek csak az ember számára elérhetőek, akadályozva vannak. Nem jön el az Ő Országa, és nem valósul az Ő Akarata. Az első faragásban megpróbáltam ábrázolni, hogy az egész Mindenségnek az a kis sugara, amin mi is élünk, ebből az „anyagból”, ennek az „anyagnak” a minden más szintet is éltető komponenseiből él és virul. A látható világmindenségben vannak korlátok, amelyek nem léphetők át, csak bizonyos feltételek teljesülése esetén. Ezeket a feltételek általában a törvényeknek megfelelően jönnek létre, és így ismét csak a törvényeknek megfelelően meg is haladhatnak, ahogy például a Földön a naprendszer valamilyen szükségletének, hiányának, korlátozottságának megfelelően, annak betöltésére alakult ki, jött létre a bioszféra. Ugyanakkor nagyon jól tudjuk, hogy ez az Ország, ez az Akarat itt van, nem messze tőlünk, és hatása bizonyos feltételek teljesülése esetén jól érzékelhető, érezhető, és már elődeink is szép számban beszámolnak erről a tapasztalatukról. Ezt próbáltam ábrázolni az ősi magyar tulipánszimbólumokkal, amelyek egymásból mintegy kifejlődve jelzik a megfordulást, a befogadás és táplálás tényét, hogy aztán kifejlődve visszatérjenek a „csillagok” világába, ahonnan ez az Akarat érkezett.

A harmadik faragásról, amelyik időben megelőzte azt, amiről most szándékozom

írni, egy szimbolikus kétlombú fa köszön ránk. Ez az eredményről számol be. Annak az eredményéről, ami a mi országunk, és ami az Ő Országá. Kétlombú, mert termést hoz az ország, az emberi, vagy ahogy Bulányi György nevezte, az evilági ország számára, és termést hoz, illetve visz abba az Országba is, amelyet ugyancsak ő Isten Országának nevezett. *Az egyik termést* itt a Földön minden segíti, és szinte alig kell érte szánt szándékkal bármit is tenni. Egy kis szilárd és folyékony táplálék, egy kis mozgás, és már elő is áll az az „anyag”, amely létrehozza a terméshez szükséges komponenseket, és bizonyos, bár meglehetősen sajátos feltételek létrejöttével a szükséges komponensek találkozni is tudnak. Létrejön, beérik, vagyis megszületik a termés. Manapság napi jónéhány százezer. *A másik termés* beéréséhez szükséges feltételek azonban, amit a lombjával lefelé növény fa koronájában lévő kerek gyümölcsökben lévő magok szimbolizálnak, nem jönnek ilyen könnyen létre. Többek között, az evangéliumok tanúsága szerint, Vízbemerítő János is beszélt erről. Nem elég enni-inni, szeretni. Először vízbe, majd *pneumába*, vagyis levegőbe, majd tűzbe kell merülni hozzá. Nem egyszerű, de nincs más útja. Valamihez oda kell fordulni, ami az „én nem szeretem” kategóriába tartozik. Ki szeret vízbe vagy pneumába fulladni, avagy elégni? Pedig ahogy az

evangéliumok és a többi szent könyv is mind mondja: a tűzben el nem égő az utolsó akadály a terméshozás előtt.

Igen. És akkor ez *a cserépedény*. Bár *harmadiknak készült*, mégis *sorrendben a második*. Vannak ilyen dolgok, amik megcserélődnek. Sokáig nem értettem, miért lett Jákob Ezsau, majd atyja becsapása árán a másodikból első, aki aztán Istennek tetsző lett? Vagy miért jött Vízbemerítő János Jézus előtt, aki aztán első lett az Istennek tetszésben? Miért kell a kicsinek előkészítenie a nagyobb útját, hogy az eljöhessen a sajátjába? Mi értelme van ennek?

Valamit megértettem. Ahhoz, hogy a második fajta termés beérhessen, valamit elő kell készíteni. A természet erről nem gondoskodik. Van egy cserépedény, amely lassan színültig telik az élet adta dolgokkal. Már egy csöpp hely sincs benne. És akkor hirtelen fellép egy hiányérzet. Nem kapok levegőt. Velem ez kb. negyvenévesen fordult először elő, de az utóbbi évek tapasztalata alapján mondhatom, hogy már jöttek harminc- és ötven-, sőt hetvenévesek is ezzel a mondattal: „Valami hiányzik az életemből, pedig már mindenem megvan.” És akkor nincs más megoldás, ahogy nekem sem volt, ki kell üríteni az edényből annyit, hogy bejöhessen valami, hogy a légszomj megszűnjön. Keserves munka ez az előkészület valamire, amiről fogalmam sincs, de hiányzik. Még el sem várhatom, mert nem jön magától. Csak akkor kezd el szivárogni, és csak olyan mértékben, ahogyan ürül a cserépedény.

De hát az alkímia sem mond mást: az aranycsináláshoz mindenekelőtt egy kis arany kell. Ott kell lennie a hiányérzetnek, a „valami nem stimmel az életemben” érzésnek. Keresztény nyelven talán úgy fogalmazhatnánk: hirtelen megéreztem azt a hívást, amely lát engem a jelenlegi állapotomban, és hív az emberibbé fejlődés irányába. És ahogy az igen és a nem közti állandó súrlódással hiány támad, és az új anyaggal lassan telik a cserépedény, úgy jelennek meg, először csak időnként, felvilanásszerűen, majd egyre gyakrabban, mélyebben és szélesebben más tulajdonságok. És köztük megjelenik a tűz is. Az állhatatosság, egy új mozgatóerő, amely már egészen más, mint a korábbi, az érdek, a cél vagy álmok által hajtott. És a cserépedény körül megjelenik egy új edény, egy új „test”, ugyanazokkal a funkciókkal, de sokkal erőteljesebben, éberebben, tisztábban, szilárdabban, együttérzőbben és melegebben.

A faragáson ezt az új anyagbeáramlást, ezt a nyitott befogadást és ennek az új testnek a kialakulását próbáltam ábrázolni. Ezt éltem át, de ennél nem többet. A tűz, ami megjelent, újabb hiányérzetet kelthet, és a szent írások tanúsága szerint létre tud hozni egy harmadik testet is, majd egy negyediket, amely már visszatérhet eredetéhez. Ezt az eszemmel érteni vélem, és környezetemben, ha ritkán is, de tapasztalom. Mivel azonban nincs rá saját tapasztalatom, így nem faraghatom ki. Ma ezt tudom üzeni és ilyen formában. Itt tartok.

Kőbánya, 2017. Földanya hava

Farkas István

